

члени Парламенту Німеччини – якщо вартість подарунка перевищує 5000 євро, члени французького Парламенту – будь-які подарунки незалежно від їхньої вартості [5].

Таким чином існування описаних обмежень в Україні більше сприяє порушенню закону, ані ж дієвому запобіганню корупції, оскільки створює умови для поширення корупційних відносин між особами, на яких покладено обмеження, та спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції. У той же час, вдалим виглядає зазначений зарубіжний досвід щодо декларування подарунків, який має створити підґрунтя для дієвої перевірки дійсного призначення отриманих особами, на яких покладено обмеження, подарунків, а не формальне виявлення «осіб-корупціонерів», які навіть де-юре не вчиняючи корупційних правопорушень, часто стають суб'єктами відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, через незнання положень заплутаного українського законодавства.

Список використаних джерел

1. Проект Закону про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки від 26.04.2018 [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63942.

2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – ст. 2056.

3. Індекс сприйняття корупції – 2017 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Transparency International Україна. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indexs-koruptsiyi-cpi-2017/>.

4. Про Державний бюджет України на 2018 рік : Закон України від 07.12.2017 № 2246-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 3–4. – ст. 26.

5. Одержання подарунків особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : роз'яснення Міністерства юстиції України від 28.07.2011 // Баланс-Бюджет. – 2011. – № 36. – ст. 11.

Шаповал Леся Іванівна,

доцент кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Боротьба з корупцією та її наслідками повинна займати важливе місце для сучасної України, як держави, що прагне у майбутньому стати в рівень з розвинутими Європейськими країнами. Адже корупція обмежує конституційні права та свободи людини і громадянина, заважає нормальному функціонуванню державного апарату, гальмує просування в державі соціально-економічних реформ, сприяє розвитку

організованої злочинності, підриває довіру до влади, негативно відбивається на міжнародному авторитеті країни тощо.

На жаль, в Україні корумповані відносини все більше витісняють правові, етичні відносини між людьми і поступово трансформуються у звичайну норму поведінки, що, безумовно, загрожує її майбутньому. Протягом останнього часу надзвичайно складна соціально-економічна й політична ситуація, анексія частини території країни та сепаратистські прояви в окремих її регіонах, зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, звели нанівець і без того не зовсім ефективну державну антикорупційну політику, що не дає підстав для оптимістичного прогнозу щодо зменшення рівня поширення корупції в Україні. Тут слід зазначити, що жодна з країн світу не має повного імунітету від корупції – вони відрізняються лише її обсягами, характером її проявів та масштабом впливу на соціально-економічну та політичну ситуації. У тих країнах, де корупція поширена значною мірою, вона із соціальної аномалії перетворюється на правило і виступає звичним засобом вирішення проблем, стає нормою функціонування влади і способом життя значної частини членів суспільства. В країнах, де вона зустрічається порівняно рідко, корупція у громадській свідомості асоціюється з великим злом для держави та її громадян і не справляє суттєвого впливу на суспільне життя [1].

На рівні правового регулювання протидії і запобігання корупції та пов'язаних з корупцією явищ в Україні зроблено немало. Україна ратифікувала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції, здійснила заходи з імплементації її положень тощо. Зокрема, прийнято Закон України «Про запобігання корупції»; в Кримінальний кодекс України внесено певні зміни, направленні на протидію корупції; в низку інших нормативно-правових актів внесено зміни, які також направленні на запобігання та протидію корупції, на нейтралізацію явищ, пов'язаних з корупцією. Однак, варто зазначити, що правове регулювання запобігання та протидії корупції, а також пов'язаних з корупцією діянь, не можна вважати досконалим, що значно впливає на ефективність як діяльності уповноважених державою органів, так і інших суб'єктів, які і згідно законодавства, і відповідно до власних устремлінь намагаються протидіяти цьому негативному соціальному явищу та вживати дієвих заходів з його попередження.

Про проблеми боротьби з корупцією в Україні неодноразово йшлося на наукових форумах (міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, засіданнях за круглим столом). Також багато написано наукової літератури, захищено дисертаційний досліджень з питань протидії корупції та корупційним правопорушенням. Разом з тим, не дивлячись на значну науково-теоретичну розробку даного питання, вона знову і знову піднімається у науковому товаристві із залученням фахівців з різних галузей – права та економіки, історії та політики. До питання протидії корупції в Україні активно долучаються політики і економісти, адже про корумпованість

на всіх гілках влади свідчить той факт, що наша держава не представляє інтерес для міжнародної спільноти та не сприймається як надійний стратегічний партнер. Це пов'язано з тим, що корупційні прояви знижують інвестиційну привабливість України, заважають розвитку бізнесу, руйнують довіру до судової системи та правоохоронної системи [2, с. 36].

Що ж заважає протидіяти якісній боротьбі з корупцією? Спробуємо дати відповідь на це питання.

По-перше, велику роль у боротьбі з корупцією відіграє антикорупційне просвітництво, здатне сформувати антикорупційну культуру в більшості громадян. Для цього потрібна політична воля, яка спрямована на формування ідеології нетерпимості до корупції, і яка, буде вищим проявом правової культури. Просвітницький напрям реалізації концепції передбачає забезпечення роз'яснення населенню негативних тенденцій, що виникають внаслідок корупційних діянь, та їх впливу на суспільне життя. Для забезпечення реалізації даного напрямку необхідна медійна підтримка ЗМІ [3], мова йде про зміну менталітету, вплив якого має основне значення, що вже доведено вченими. Наприклад, загальновідомо, що в країнах Південної Європи, зокрема Данії, корупція не розповсюджена саме з менталітету нації – віра, яку громадяни сповідують (протестантизм), не дозволяє красти.

По-друге, кількість корупційних правопорушень зростає, а кількість зареєстрованих злочинів і засуджених осіб, пов'язаних з корупцією, абсолютно не відповідає дійсному поширенню цього негативного явища. Вважається, що звітність про стан протидії корупції є недосконалою з огляду відсутності загальновизнаних критеріїв оцінки корупції, ефективності взаємодії правоохоронних органів з іншими органами державної влади у висвітленні цієї інформації. Корупція дуже часто є найкращим способом боротьби з бюрократією. Через складність і заплутаність надання послуг українськими органами влади в багатьох випадках саме хабарі допомагають вирішити певну справу. Українська система управління по суті залишилася радянською, і вона не спроможна ефективно працювати в умовах ринкової економіки. Корупційні прояви, що перетворилися на своєрідний ринковий механізм, роблять її більш гнучкою. При цьому слід зазначити, що більшість законодавчих ініціатив у сфері антикорупційної політики спрямовані на посилення відповідальності особи за вчинення корупційного діяння, що безпосередньо впливає на збільшення корупційних явищ. Але такі заходи впливають на наслідки корупції, а не на їх причини. Погоджуємось з думкою Борець Т.О, яка вважає, що кардинально змінити ситуацію можна лише шляхом усунення корупційних можливостей у чинному українському законодавстві, яке містить багато прогалин, можливостей «обходу» тієї чи іншої норми, ряд колізійних норм [4, с. 34].

По-третє, протидіяти якісній боротьбі з корупцією заважає політична корупція – це корумповані форми політичної боротьби кланів, політичних еліт, партій, груп і окремих осіб за владу, що підриває фундаментальні основи функціонування суспільства і держави. Політична корупція здійснюється правлячою елітою для захоплення і утримання влади, нейтралізації політичних конкурентів шляхом зовні легітимного, а фактично незаконного заволодіння державними ресурсами для їх використання на власні політичні цілі під майбутні «дивіденди». При цьому очевидно, що корупція, як економічна проблема, породжена участю державних чиновників у комерційній діяльності для одержання особистого чи корпоративного прибутку, використанням службового становища для «перекачування» державних коштів та матеріальних цінностей у комерційні структури; надання пільг для своєї корпоративної групи (політичної, національної, кланової та ін.) з відтягнення державних ресурсів, лобіюванням при прийнятті нормативних актів в інтересах певних угруповань тощо [4, с. 34–35].

Таким чином, варто зазначити, що політична воля є вирішальним фактором ефективності протидії корупції. А дії, спрямовані на боротьбу з корупцією повинні носити системний, широкомасштабний багаторівневий характер, опиратися на глибоке вивчення соціальних законів розвитку суспільства. І, безумовно, саме наукове осмислення цих глибинних процесів, їх різностороннє дослідження слугує міцною основою подолання кризи функціонування існуючої системи протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії / С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниш, Д. Б. Клименко ті ін.; за ред. Ю. Г. Кальниша. – Київ: Пріоритети, 2010. – 88 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sd.net.ua/2012/03/08/korupciyavukrayinivstup.html>.
2. Лавренюк Ю. Ф. Пріоритетні напрями антикорупційної політики України. Державне управління. – 2014. – № 1 (1). – С. 35–37.
3. Костенко О. М., Бусол О. Ю. Концепція протидії корупційній злочинності в Україні потребує нових підходів: основні тези. Публічне право. – 2016. – № 2. – С. 143–151.
4. Борець Т.О. Сучасний стан та проблеми протидії корупції в Україні // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 31 березня 2017 року). – Харків. – 2017. – С. 34–35. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_03_2017/pdf/12.pdf.